

Stanisław Senft (1944–2021)

Stanisław Senft
Źródło: CMJW

Dnia 14 kwietnia 2021 r. w wieku 77 lat zmarł prof. Stanisław Senft, historyk dziejów najnowszych, ceniony w środowisku naukowym znawca historii Śląska i jego współczesnych problemów, badacz o dużym i wartościowym dorobku naukowym, były dyrektor Państwowego Instytutu Naukowego – Instytutu Śląskiego (obecnie Instytutu Śląskiego) w Opolu, były nauczyciel akademicki Uniwersytetu Opolskiego i Politechniki Opolskiej oraz były pracownik naukowy Muzeum Martyrologii Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu (obecnie Centralne Muzeum Jeńców Wojennych), z którym przez następne lata ściśle współpracował i aktywnie uczestniczył w życiu tej placówki.

Już jako dziecko został ciężko doświadczony przez los. Urodził się w okupowanej Warszawie 9 lutego 1944 r. i jako niemowlę z matką Zofią trafił po kapitulacji powstania warszawskiego do niemieckiego obozu przejściowego w Pruszkowie (Duląg 121). Po zwolnieniu z obozu, jego matka dotarła z nim do swoich krewnych w Częstochowie, gdzie razem pozostawali do zakończenia wojny. W sierpniu 1945 r. przybyli do Opolu, tu zamieszkali i już na stałe związali swoje rodzinne i zawodowe losy.

Stanisław Senft całe swoje dorosłe życie związał z nauką. Po ukończeniu szkoły podstawowej i liceum ogólnokształcącego studiował historię w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu (WSP), uzyskując w 1967 r. stopień magistra historii. W tym samym roku podjął pierwszą pracę zawodową w dziale naukowo-badawczym w ówczesnym Muzeum Martyrologii Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu. Przedmiotem jego zainteresowań badawczych były zagadnienia związane z losami jeńców wojennych i obozami jenieckimi w III Rzeszy. W 1975 r. obronił pracę doktorską w WSP w Opolu i przeszedł do pracy w PIN – Instytucie Śląskim, gdzie skoncentrował się głównie na badaniach tematów dotyczących historii Śląska. W tym czasie nastąpił jego szybki rozwój naukowy oraz okres wielu sukcesów zawodowych, którym towarzyszyła intensywna praca organizatorska. W 1996 r. na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego w zakresie historii na podstawie rozprawy: *Gospodarcze i społeczne skutki uprzemysłowienia Śląska Opolskiego w latach 1950–1955*. Habilitacja otwierała mu drogę do dalszych awansów zawodowych. W latach 1997–2001 – już jako mianowany profesor PIN – Instytutu Śląskiego – pełnił obowiązki zastępcy dyrektora ds. naukowych, a następnie obowiązki dyrektora tej placówki. W lutym 2002 r. został powołany – w wyniku postępowania konkursowego – na stanowisko dyrektora PIN – Instytutu Śląskiego, którym był do 2007 r. Był to bardzo trudny okres zarówno dla samej placówki, jak i dyrektora, przede wszystkim spowodowany ograniczeniem dotacji na jej działalność. W wyniku różnych działań udało się jednak ten czas przetrwać, a nawet osiągnąć wiele sukcesów badawczych i wydawniczych. Pracę w Instytucie Śląskim zakończył w 2012 r.

Mimo bardzo absorbującej pracy w Instytucie Śląskim, Stanisław Senft był zatrudniany jednocześnie w dwóch opolskich uczelniach jako nauczyciel akademicki, prowadząc wykłady z najnowszej historii i zagadnień politologicznych, seminaria i inne zajęcia dydaktyczne. Pracę rozpoczął w 1988 r. jeszcze w WSP w Opolu, którą od 1994 r. kontynuował w Uniwersytecie Opolskim, m.in. w Instytucie Politologii, a zakończył ją w 2007 r. W latach 2006–2014 pracował także na stanowisku profesora na Wydziale Zarządzania Politechniki Opolskiej, skąd w 2014 r. odszedł na emeryturę. Podczas pracy na uczelniach miał duże osiągnięcia w kształceniu młodych kadr naukowych – łącznie wypromował 196 magistrów i trzech doktorów. Oprócz tego sporządził 11 recenzji prac doktorskich, był recenzentem w dwóch przewodach habilitacyjnych, napisał kilkadziesiąt recenzji i opinii wydawniczych, brał aktywny udział w krajowej i międzynarodowej wymianie myśli naukowej jako pomysłodawca, organizator i referent na wielu konferencji naukowych w kraju i za granicą.

Legitymował się bardzo bogatym, wartościowym i różnorodnym dorobkiem publikacyjnym, na który składa się ok. 420 pozycji, w tym trzy książki autorskie i cztery współautorskie, 13 redagowanych i współredagowanych prac zwartych, ponad 130 artykułów i referatów, 30 tekstów popularnonaukowych. Ponadto był autorem recenzji, biogramów, haseł encyklopedycznych i innych tekstów. Na szczególnie

uznanie zasługuje również jego działalność jako redaktora 33 numerów czasopism naukowych (11 tomów „Studiów Śląskich”, 15 tomów „Szkiców Kędzierzyńsko-Kozielskich”, sześciu tomów serii „Colloquium Opole” i jednego tomu „Łambinowickiego Rocznika Muzealnego”) oraz udział w pracy siedmiu kolegiów i rad redakcyjnych, w tym w czeskiej Opawie. Udzielił wiele wywiadów w mediach.

Za osiągnięcia zawodowe i działalność społeczną był wielokrotnie odznaczany, nagradzany i wyróżniany, m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, Odznaką „Zasłużonemu Opolszczyźnie”, Złotym Medalem Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej i wieloma odznaczeniami regionalnymi i resortowymi, w tym Złotą Odznaką Instytutu Śląskiego i Złotym Medalem Uniwersytetu Śląskiego w Opawie, medalem Zasłużony dla Instytutu Pamięci Narodowej.

Wspominając drogę zawodową i działalność naukową prof. Stanisława Senfta nie można pominąć bardzo istotnego rozdziału, jakim były ścisłe, przyjacielskie więzi i relacje z Centralnym Muzeum Jeńców Wojennych, jego dyrekcją i pracownikami. W Muzeum zapoczątkował swoją karierę naukową. Wykorzystując zgromadzony w nim zasób archiwalny, podjął badania nad tematami związanymi z losami jeńców wojennych w niewoli niemieckiej w latach II wojny światowej. Pokłosiem tych badań była jego pierwsza współautorska książka z Horstem Więckiem: *Obozy jenieckie na obszarze śląskiego okręgu Wehrmachtu* (Wrocław 1972). W tym czasie rozpoczął także pracę nad rozprawą doktorską: *Zatrudnienie jeńców wojennych i robotników przymusowych w rolnictwie śląskim 1939–1945*, którą w 1975 r. obronił w WSP w Opolu (w 1978 r. opublikowana w formie książki). Już po przejściu do pracy w innych instytucjach, jeszcze przez kolejne 45 lat utrzymywał z Muzeum bieżące kontakty, stale z nim współpracował, identyfikował się oraz aktywnie uczestniczył we wszystkich sferach jego działalności, służąc zawsze życzliwą radą i merytoryczną pomocą. Od 1974 do 2021 r. był nieprzerwanie członkiem Komitetu Redakcyjnego „Łambinowickiego Rocznika Muzealnego” i autorem wielu interesujących, często pionierskich publikacji, zamieszczanych na jego łamach i w innych wydawnictwach Muzeum, szczególnie poświęconych szeroko rozumianej problematyce jenieckiej oraz historii łambinowickich obozów jenieckich. Jako przykład wymienić można obszerny tekst: *Obozy jenieckie w Lamsdorf w latach II wojny światowej* (współautor Janusz Sawczuk), który jako rozdział zamieszczony został w monografii: *Obozy w Lamsdorf/Łambinowicach (1870–1946)*, Opole 2006. Miał duże zasługi w promowaniu i awansach naukowych pracowników Muzeum. Był m.in. promotorem rozprawy doktorskiej Wojciecha Półchłopka, opiniodawcą naukowym wielu publikacji i recenzentem wydawniczym rozpraw habilitacyjnych i profesorskich. Na podkreślenie zasługuje fakt, że przez trzy kadencje był członkiem Rady Muzeum CMJW, w tym w latach 2011–2015 jej przewodniczącym, wspomagając w tym czasie usilne starania dyrekcji Muzeum o poprawę trudnego położenia, w której znalazła się wówczas ta placówka.

Odszedł niestrudzony i ceniony badacz, niekwestionowany autorytet wiedzy o Śląsku, ceniony śląskoznawca nie tylko w środowisku opolskich historyków, ale także poza granicami naszego regionu, wspaniały dydaktyk i wychowawca młodych kadr naukowych, znakomity autor wielu źródłowych prac, które na trwałe wzbogaciły polską historiografię. Odszedł człowiek rozległej wiedzy i wielu zainteresowań, organizator życia naukowego, działacz społeczny, członek wielu gremiów naukowych. Mimo licznych obowiązków zawsze słowny i dotrzymujący obietnic i terminów. Niezwykle pracowity, skrupulatny, wyważony i sprawiedliwy w ocenach, dogłębnie analizujący problemy, którymi się zajmował. Miał opinię obiektywnego recenzenta tekstów, stąd też bardzo często zlecano mu ich opracowanie. Trudno pogodzić się z myślą, że nie spotkamy już na ulicach Opola tej szczupłej sylwetki z nieodłączną ciężką torbą zawieszoną na ramieniu, wypełnioną książkami i pracami magisterskimi.

Wiadomość o jego śmierci przyjęliśmy z niedowierzaniem i ze smutkiem. W naszej pamięci zapisze się na zawsze jako człowiek niezwykle uczciwy, skromny, bardzo życzliwy ludziom, szanowany i poważany, bezinteresownie dzielący się swoim doświadczeniem zawodowym. Konciliacyjny, spokojny i kulturalny, ale też zamknięty w sobie i tłumiący troski, które go w życiu nie omijały. Jednocześnie potrafił być konsekwentny i broniący własnych poglądów i przekonań. Trudno będzie zappełnić pustkę, którą po sobie pozostawił. Urodził się w ponurych czasach niemieckiej okupacji, zmarł w czasie szalejącej trzeciej fali pandemii COVID-19. To niesprawiedliwe. Żegnany przez swoją najbliższą rodzinę oraz małe grono współpracowników i przyjaciół spoczął obok swojej matki Zofii na Cmentarzu Komunalnym w Opolu-Półwsi.

Edmund Nowak